

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายด้านและรวมทุกด้าน เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับขนาดของสถานศึกษาที่มีต่อการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มจากประชากรแบบหลายขั้นตอน โดยแบ่งชั้นตามเพศและขนาดของสถานศึกษา จากนั้นใช้ตารางของ เกรงซีและมอร์แกน ระบุกลุ่มตัวอย่างจากประชากร 198 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 131 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีจำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .933

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้วิธีการทางสถิติ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Two-way ANOVA วิเคราะห์โดยใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.73$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) ด้านการบำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$) ด้านการช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.66$) ด้านการช่วยเหลือสังคมของบุคคลที่จะเป็นภัยของสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$) และ ด้านการให้ความรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.34$)

2. ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับขนาดโรงเรียน ที่ส่งผลต่อการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม ปรากฏว่า

มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับขนาดโรงเรียนที่ส่งผลต่อการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบรายคู่ ทีละคู่ พบว่า ผู้บริหารชายโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าผู้บริหารหญิง โรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารหญิงโรงเรียนขนาดใหญ่ และ ผู้บริหารชายโรงเรียนขนาดเล็ก มีการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าผู้บริหารหญิงโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารหญิงโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับขนาดโรงเรียนที่ส่งผลต่อการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรายด้านทุกด้าน

3. ผู้บริหารได้เสนอแนะแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ควรเสียสละเวลาส่วนตัวเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนให้บ่อยครั้งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 31.85 , ควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมตามความรู้ความสามารถคิดเป็นร้อยละ 23.70 และ ควรบริจาคงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนคิดเป็นร้อยละ 21.48

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์การรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ คงเป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 (2548: 2-3) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำบุคลากรในสังกัดเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่สังคมจัดขึ้น ผู้บริหารต้องให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรม หรือส่งตัวแทนในสถานศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่สังคมจัดขึ้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้ติดต่อประสานงาน หรือเป็นคนคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานราชการ ในกรณีที่ได้รับการร้องขอ ผู้บริหารต้องเป็นตัวอย่างให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาในการเสียสละ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนในท้องถิ่นที่ตั้งของโรงเรียน ผู้บริหาร ต้องมีการสอดส่องดูแล ความเป็นไปของสังคม

ในหมู่บ้านที่สถานศึกษาดังอยู่ และต้องให้ความช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ ตามความรู้ ความสามารถ ผู้บริหารต้องให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจในเรื่องที่เกิดประโยชน์แก่สังคม ผู้บริหารต้องช่วยในการแก้ปัญหา และร่วมปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหให้กับสังคม และ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและสังคม นอกจากนั้น ความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นเป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพึงกระทำ ทั้งนี้เพราะ การบริหารโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ได้แก่ การวางแผน การติดต่อประสานงาน การเผยแพร่ข่าวสาร การให้ความร่วมมือช่วยเหลืองานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตลอดจนการใช้แหล่งทรัพยากรของชุมชน โดยมุ่งสร้างสรรค์ก่อให้เกิดการพัฒนาและประโยชน์กับชุมชน และโรงเรียน (ปริญญารอดแก้ว, 2529 : 9) ซึ่งเป็นไปตามความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมที่ คณะอนุกรม การจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักบริหาร (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2526. 11-12) กล่าวไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการรู้จักฐานะและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคมและปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม โดยให้ตระหนักและยอมรับว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดประโยชน์ส่วนรวม และไม่ละเลยที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตน และกระทำในสิ่งที่จะรักษาหรือยังไม่เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ซึ่งจากเหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวมาทำให้การรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคมอยู่ในระดับมากและสูงกว่าด้านอื่น ๆ เมื่อพิจารณาตามเพศ และขนาดโรงเรียน ก็มีการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคมสูงกว่าด้านอื่น ๆ เช่นเดียวกัน เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ คงเป็นเพราะว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในสังคมไทยนั้นเป็นที่เคารพ นับถือของผู้คนทั่วไปในสังคม ไม่ว่าจะเป็นของหน่วยงานราชการ หรือ ประชาชนทั่วไป ดังนั้นเวลาที่มิจานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชนหรือสังคม ผู้บริหารจึงได้รับเชิญเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น ประกอบกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่จำเป็นจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจะได้ระดมทรัพยากรจากชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้ต้องเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม อยู่เป็นประจำ จากเหตุผลที่กล่าวมาส่งผลให้ผู้บริหารมี

การรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคมสูงกว่าด้านอื่น ๆ

ส่วนการรับรู้ตนเองด้านการให้ความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้คงเป็นเพราะว่า บทบาทหน้าที่ในยุคปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นผู้ที่ต้องวางตัวให้เป็นแบบอย่างให้กับผู้ได้บังคับบัญชา และประชาชนในชุมชน ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ประชาชนในลักษณะของ การเป็นวิทยากรลูกเสือชาวบ้าน หรือ การเป็นพิธีกรงานบุญ ประเพณีในชุมชนและสังคม ที่บางครั้งต้องแสดงลักษณะท่าทาง หรือใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสมซึ่งบทบาทหน้าที่ดังกล่าวเหมาะสมกับครู แต่สำหรับผู้บริหารควรทำหน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษา หรือผู้ที่คอยให้คำแนะนำมากกว่า ดังนั้นจึงทำให้ผู้บริหารรับรู้ตนเองว่ามีความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการให้ความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตนอยู่ในระดับปานกลาง

3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับขนาดโรงเรียนที่ส่งผลต่อการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับขนาดของสถานศึกษา ที่มีต่อการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาศลันธุ์ เขต 2 และ เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบรายคู่ ทีละคู่ พบว่า ผู้บริหารชายโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าผู้บริหารหญิงโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารหญิงโรงเรียนขนาดใหญ่ และ ผู้บริหารชาย โรงเรียนขนาดเล็ก มีการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าผู้บริหารหญิง โรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารหญิงโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ คงเป็นเพราะว่า จากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันเพศชายเป็นเพศที่มีอิสระในการวางตัวในสังคมได้มากกว่าเพศหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน เช่น การเข้าร่วมงานบุญประเพณีร่วมกับชุมชนและสังคม การเข้าร่วมเป็นเกียรติงานกีฬาร่วมกับชุมชนและสังคม ด้านการบำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคม เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนและสังคมในโอกาสต่าง ๆ ด้านการช่วยเหลือสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยของสังคม เช่น การร่วมเป็นคณะกรรมการป้องกันปัญหาของชุมชนและสังคมด้านการให้ความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ประชาชนตาม

ความสามารถของคนเช่น การให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนและสังคมในโอกาสต่าง ๆ ด้านการช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม เช่น การเป็นที่ปรึกษาประชาชนในการไกล่เกลี่ยปัญหาในชุมชนและสังคม ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหารผู้ชาย และผู้บริหารผู้ชายน่าจะทำได้ดีกว่าผู้บริหารผู้หญิง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทางทฤษฎีสังคมวิทยาในการวิเคราะห์บทบาททางสังคมระหว่างผู้หญิง และผู้ชายที่กล่าวไว้ว่า ความแตกต่างระหว่างผู้หญิงและผู้ชายนั้นเป็นแนวความแตกต่างทางชีววิทยาตั้งแต่กำเนิด นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านเอกลักษณ์ต่าง ๆ มากขึ้น เช่น ความแตกต่างในด้านการแสดงออกและกิจกรรม ซึ่งได้กลายมาเป็นการแสดงบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายในสังคมมากขึ้นจากกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความแตกต่างระหว่างผู้หญิงและผู้ชายนั้นมีความแตกต่างทางชีวภาพ และสถานภาพที่สังคมกำหนดทำให้บทบาทผู้หญิงจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากผู้ชาย เช่น ผู้หญิงจะประสบความสำเร็จและความเป็นเลิศน้อยกว่าผู้ชาย ผู้หญิงจะทำงานที่ต้องใช้ความละเอียด ส่วนผู้ชายจะทำงานที่ต้องใช้กำลังแรงงาน ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวจึงทำให้ ผู้บริหารชาย มีการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าผู้บริหารหญิง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เคนนีเมอร์ (Kennemer, 2002 : 1087-B) พบว่า เพศเป็นตัวแปรที่ทำนายความรับผิดชอบต่อสังคมได้สูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า การรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการให้ความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปพัฒนาผู้บริหารเพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับการให้ความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ประชาชนให้สูงขึ้น

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารเพศชายโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่า ผู้บริหารเพศหญิงโรงเรียนขนาดใหญ่ และผู้บริหารเพศหญิงโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารเพศชายโรงเรียนขนาดเล็ก มีการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่า ผู้บริหารเพศหญิงโรงเรียนขนาดใหญ่ และผู้บริหารเพศหญิงโรงเรียนขนาดเล็ก และพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและขนาดโรงเรียน ดังนั้นถ้าจะพัฒนา

ความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหาร ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับเพศของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนา

1.3 เพื่อเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาให้มี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้บริหารควรเสียสละเวลาส่วนตัวเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนให้บ่อยครั้ง
ขึ้น ควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และ ควรบริจาคงบประมาณสนับสนุนกิจกรรม
ต่าง ๆ ของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ใน
การเพิ่มความสามารถด้านให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ประชาชน ของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

2.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของ
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นเพศหญิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์
เขต 2

2.3 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเสียสละเวลาให้แก่สังคม
การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2